

Музеї – духовні острови Полтавщини

Інформаційно-бібліографічний посібник

Вип. 1 "Літературні музеї Полтавщини"

Департамент культури і туризму
Полтавської обласної державної
адміністрації

Полтавська обласна бібліотека
для юнацтва ім. Олеся Гончара

Музеї – духовні острови

Полтавщини

Інформаційно-бібліографічний посібник

Вип. 1 "Літературні музеї Полтавщини"

Полтава – 2019

УДК 069(477.53):01

М 90

Упорядник: Базир Тетяна Миколаївна

Музеї – духовні острови Полтавщини : інформаційно-бібліографічний посібник / уклад. Т. М. Базир ; обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара. – Полтава, 2019. – Вип 1. – 32 с. : іл.

Інформаційно-бібліографічний посібник "Музеї – духовні острови Полтавщини" знайомить із літературними музеями Полтавської області, які є візитною карткою нашого краю, центрами збереження та популяризації історико-культурної спадщини.

Видання адресоване всім, хто вивчає та цікавиться історією, літературою краю для більш повного та об'єктивного уявлення.

Матеріал не є вичерпним, використана література бралася з публікацій журналів та газет, довідників, збірників, які є в наявності в Полтавській обласній бібліотеці для юнацтва імені Олесь Гончара.

Матеріали розміщені за алфавітом.

ПЕРЕДМОВА _____	4
МУЗЕЇ МІСТА ПОЛТАВИ _____	5
⌘ Літературно-меморіальний музей Володимира Короленка _____	5
⌘ Літературно-меморіальний музей Івана Котляревського _____	7
⌘ Літературно-меморіальний музей Панаса Мирного _____	8
⌘ Музей-садиба Івана Котляревського _____	10
МУЗЕЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ _____	12
⌘ Літературно-меморіальний музей Архипа Тесленка _____	12
⌘ Літературно-меморіальний музей Григорія Сковороди _____	13
⌘ Літературно-меморіальний музей Давида Гурамішвілі _____	15
⌘ Літературно-меморіальний музей Максима Горького _____	16
⌘ Літературно-меморіальний музей Миколи Гоголя _____	17
⌘ Літературно-меморіальний музей родини Драгоманових _____	19
⌘ Літературно-меморіальний музей-садиба Василя Симоненка _____	21
⌘ Літературно-меморіальний музей-садиба Олеся Гончара _____	21
⌘ Національний музей-заповідник Миколи Гоголя _____	23
АФОРИЗМИ І ВИСЛОВЛЮВАННЯ ПИСЬМЕННИКІВ _____	26
ЛІТЕРАТУРА _____	28

Полтавщина – край, щедро обдарований піснями і легендами, край письменників і художників, мислителів і вчених, чий імена золотом закарбовані у пантеоні слави світових діячів мистецтва і науки. Полтавщина – край з традиціями і культурою, які корінням своїм виходять з сивини тисячоліть. Полтавщина сьогодні – область землеробів і науковців, високорозвиненої промисловості і традиційних видів декоративно-вжиткового мистецтва.

У 27 державних музеях-заповідниках зберігається понад 390 тисяч пам'яток музейного фонду України. В області працюють 236 музеїв, створених у складі підприємств, організацій, установ і навчальних закладів області, у яких нараховується 254 тисячі експонатів.

Про значний внесок уродженців Полтавщини у розвиток вітчизняної науки і культури розповідають літературно-меморіальні музеї Г. С. Сковороди у селищі Чорнухи, І. П. Котляревського, Панаса Мирного, В. Г. Короленка у м. Полтаві, Олеся Гончара у с. Суха Кобеляцького району, заповідник-музей М. В. Гоголя у с. Гоголеве Шишацького району і літературно-меморіальний музей письменника у славнозвісних Великих Сорочинцах на Миргородщині та інші.

Саме музеї є скарбницею історичної та культурної спадщини, а музейні експонати – носіями безцінної інформації про історію та культуру краю.

Перефразовуючи відомий вираз Гіппократа, наголосимо "Vita brevis, museum longa" – "Життя коротке, музей вічний".

Двері цих закладів культури завжди відчинені для всіх, хто шанує минувшину, хто закоханий у рідне слово, хто вболіває за нашу культуру, кому не байдужа доля України.

Літературні музеї – здійснюють збирання, зберігання, експонування і пропаганду матеріалів про письменників або історико-літературний процес в цілому.

Прообразами літературних музеїв можна вважати славнозвісні Вавилонську, Ніневійську й Александрійську бібліотеки стародавнього світу, сховища прадавніх і церковних рукописів у середньовічних соборах і монастирях, а також збірки приватних, державних і церковних бібліотек XVI – XIX ст.

Літературно-меморіальний музей Володимира Короленка

З початку XX століття в невеликому будинку на околиці Полтави мешкала людина, про яку видатний французький письменник Ромен Роллан писав: "Якщо в Росії буде республіка, президентом її повинен бути Короленко".

Це, певною мірою, метафоричне визнання не безпідставне, бо містить у собі відзнаку суспільної значущої постаті письменника-демократа, силу його морального авторитету у середовищі російської інтелігенції.

У різні роки гостями королєнківського дому були такі визначні постаті, як Іван Тобілевич (Карпенко-Карий), Панас Мирний, Михайло Коцюбинський, Валентин Катаєв, Іван Козловський.

Короленко був стійким захисником несправедливо звинувачених селян-удмурдів і селян-сорочинців, єврея М. Бейліса, чеченця І. Юсупова, росіянина

М. Фрунзе і багатьох полтавців – всіх тих, хто потерпав свого часу від утисків старої, так і нової влади.

25 грудня 1921 року перестало битися серце справжнього лицаря честі і моралі. Похований В. Г. Короленко неподалік від своєї садиби, нині це міський парк культури та відпочинку "Перемога".

24 січня 1922 року вийшла урядова постанова, про увічнення пам'яті письменника і організацію його меморіального музею.

У 1928 році його родичі спільно з науковцями краєзнавчого музею підготували виставку "Життя і творчість Володимира Короленка", організованої з нагоди 75-річчя від дня народження письменника. Завідувачкою музею стала донька письменника Софія Володимирівна.

У період німецько-фашистської окупації Полтави експозицію музею евакуйовують до Свердловська. Сам будинок зазнає значних руйнувань. У грудні 1946 року дім-музей В. Г. Короленка було відновлено. Протягом 1978 року проведено реекспозицію – відновлено меморіальну квартиру письменника. Нині до музейного комплексу входять: меморіальна садиба письменника – пам'ятка історії кінця XIX – поч. XX століть, флігель, де міститься виставкова зала, та могила письменника і його дружини.

Музейна експозиція містить понад 10 000 експонатів, серед яких особисті речі письменника та його родини, велика бібліотека, твори образотворчого мистецтва, рукописи циклу сибірських оповідань, "Історії мого сучасника" тощо.

Працівники музею свято зберігають дух і велич будинку В. Короленка, Відродивши такі чудові традиції його дому, як літературно-мистецькі вечори, новорічні дитячі свята "Біля Короленківської ялинки".

Садиба письменника, його могила занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України в статусі пам'ятки національного значення.

Літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського

В одному з мальовничих куточків Полтави на Першотравневому (Петрівському, пізніше – Келінському) проспекті, 18, у старовинному особняку розташований літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського.

Музей відкрито 28 вересня 1952 року у старовинному будинку з колонами, який, за переказами, належав відомій родині Капністів. За переказами старожилів Полтави, Капністи продали цей будинок, і придбав його генерал Радецький, герой Шипки, який прославився в боях за визволення Болгарії під час російсько-турецької війни 1877-1878 років. Біля цього будинку ріс розкішний розлогий каштан...

*Під ці віти, що тягнуться в небо,
Ще прийти сподіваємося ми.
Та й тоді, як не прийдем до тебе,
Ти про славу поета шуми!*

"До музейного каштана", П. Ротач

Цей вірш Петро Ротач написав на честь 40-річчя музею І. П. Котляревського 24.09.1992 р.

Будівля музею внесена до списку пам'яток архітектури національного значення. Музейна колекція розміщена у семи експозиційних залах, один із яких – виставковий. Відвідувачі музею, окрім знайомства з основною експозицією, завдяки останньому мають унікальну можливість побачити творчі новинки сучасних полтавських митців.

Велика кількість різноманітних матеріалів, систематизованих за тематико-хронологічним принципом, розповідає про життєвий і творчий шлях славетного полтавця, засновника нової української літератури, автора "Енеїди", п'єс "Наталка Полтавка", "Москаль-чарівник" Івана Котляревського. У музеї зберігаються рукописний архів поета, переданий Санкт-Петербурзькою

публічною бібліотекою ім. М. Салтикова-Щедріна, його особисті речі, чисельна бібліотека прижиттєвих і пізніших видань письменника XVIII-XIX століть, твори образотворчого мистецтва.

У чотирьох залах зібрані матеріали про життєвий і творчий шлях І. П. Котляревського, два наступних розповідають про вшанування пам'яті поета. Серед унікальних експонатів музею – перше прижиттєве видання поеми "Енеїда" 1798 року, а також раритетне друге видання 1808 року, цінне тим, що було в особистій бібліотеці господаря. Окремий зал присвячено історії створення і виходу в світ поеми "Енеїда". Глибоко висвітлена службова і громадська діяльність І. Котляревського на посадах наглядача Будинку виховання дітей збіднілих дворян, піклувальника Полтавських благодійних закладів, директора першого стаціонарного театру Полтави.

Нині музейна експозиція нараховує більше 6000 експонатів. Найдорогоціннішим скарбом у фондовій збірці є рукописний архів письменника.

Щорічно талановитій учнівській молоді музеєм присвоюється літературна премія імені Івана Котляревського за кращий поетично-гумористичний твір. Постійно проводяться літературно-музичні вечори, презентації нових видань, зустрічі з письменниками та науковцями.

Літературно-меморіальний музей Панаса Мирного

На мальовничій околиці Полтави в Кобищанах знаходиться садиба українського письменника Панаса Мирного (Панаса Яковича Рудченка). З вулиці ледве видно в глибині подвір'я будинок під зеленим дахом. У раю стоїть будиночок, як із казки. Рай покобищанськи – це сад, гай і ставок. Сюди несуть полтавці свої мрії й думки, а дехто саме тут їх знаходить. Сюди приходять шанувальники письменства і творці його, до садиби-музею на колишній 3-ій Кобищанській вулиці (нині

вул. Панаса Мирного, 56) де письменник із сім'єю провів останні 17 років життя.

У свій час автора романів "Хіба ревуть воли, як ясла повні", "Повія", повісті "Лихі люди" неодноразово відвідували Олена Пчілка, М. Лисенко, В. Короленко, М. Заньковецька, Леся Українка.

Музей розпочинає своє існування у липні 1940 року. Тодішня експозиція розгорнулася у двох кімнатах садиби. З дозволу родини письменника виставлялись книги, рукописи творів, фотографії, особисті речі Панаса Мирного. Напередодні Великої Вітчизняної війни найбільш цінні експонати евакуйовують до Уфи. З 1961 року музей займає увесь будинок письменника.

Сучасний меморіальний комплекс, створений 1974 року полтавськими художниками В. Батуріним, А. Щербаком, Є. Путрею, І. Ковалевським та В. Цимбалістом, складається з меморіального будинку письменника 1860 року, літературно-виставкової частини 1985 року та господарського саду площею 1,5 га, де зберігаються дерева і кущі, посаджені власноруч Панасом Мирним. Закінчується паркова частина садиби ставком, навколо якого ростуть вікові верби та дуби.

В семи кімнатах меморіального одноповерхового приземистого будинку, що зберігся до нашого часу, експонується близько тисячі особистих речей, фотографій, книг, документів, що належали сім'ї Рудченків. До яких торкалася рука Панаса Мирного. За кількістю особистих, меморіальних речей господаря садиби музей Панаса Мирного в Полтаві — найбагатший літературний музей України.

В 1951 року перед будинком був встановлений пам'ятник Панасу Мирному – бронзовий бюст на гранітному постаменті.

Зелений Гай – така поетична назва ще одного затишного куточка на околиці Полтави, в якому любив відпочивати письменник. Де знаходиться могила Панаса Мирного, тут знайшов свій останній прихисток. Під портретом на могилі рядки:

*"Годі нам, музо, пісні співати
Й тішити серце своє,
А як ти хочеш, щоб тебе знали, –
Йди виручати з біди,
З слова живого скуй самопали
Й з ними між люди іди!"*

Пізніше, у 1943 році, поруч з ним було поховано й дружину. Садиба письменника, його могила 1920 року занесені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України в статусі пам'ятки національного значення.

З 1985 року садибу-музей взято під охорону держави, як пам'ятку архітектури місцевого значення.

Кожному, хто побуває в музеї і ближче познайомиться з життям, літературною спадщиною, громадською діяльністю письменника, ще ріднішим і дорожчим стане незабутній образ співця "лиха давнього".

Музей-садиба Івана Петровича Котляревського

Усі шляхи на Полтавщині сходяться на відомій Івановій горі, де й розташувався музей-садиба Івана Котляревського – відомий на усю Україну. Весь свій вік прожив Іван Петрович у хаті, успадкованій ще від діда – диякона Успенського кафедрального собору. Місце, де розташована садиба, – старовинний куточок Полтави.

Оселя славнозвісного автора "Енеїди", "Наталки-Полтавки" та "Москаля-чарівника" й по нині привертає увагу туристів та й випадкових мандрівників, які їдуть через Полтаву. Хто такий Іван Котляревський – зайвий раз говорити не треба.

Музей-садиба був відкритий у 1969 році. Будинок Івана Котляревського відтворили у тому вигляді, у якому він був ще в далекому 1837 році. За словами науковців, щоб відтворити садибу Котляревського, було підійнято багато архівів, де були старі фото, замальовки художників. План садиби зберігався у

обласному архіві багато років, саме він став головним у відтворенні оселі. Нині це меморіальний комплекс, де бережеться пам'ять про відомого українського письменника, батька нашої мови.

Біля входу до садиби знаходиться меморіальна дошка з написом: *"Садиба І. П. Котляревського. Земля натхнення великого поета. Тут засвітив він зорю нової української поезії. Звідси вийшли в безсмертя «Енеїда», «Наталка Полтавка», «Москаль-чарівни». Івановій Горі доземно вклонялися Тарас Шевченко, М. Гоголь, М. Щепкін, Леся Українка, Панас Мирний, М. Кропивницький, М. Заньковецька, багато інших діячів культури. Слава осяює це місце. Схились до святині!"*

Музей складається з декількох будівель, які повністю відновлені у первісному вигляді: батьківський будинок, колодязь і комора. Будинок є типовим українським помешканням XVIII століття. Тут 5 кімнат: кабінет, кімната-світлиця, вітальня, спальня і кухня. У ньому зберігають давні речі і нагороди письменника, сторінки його творів, побутові предмети XIX століття.

Навколо садиби росте фруктовий сад, де ростуть традиційні для України яблуні, груші, вишні, сливи, абрикоси, горіхи. Ландшафт садиби відновлений відповідно до її первісного образу. Справжньою окрасою садово-паркової зони є кущі калини, оспіваної у народних піснях, як символ України.

Народний поет і класик української літератури дуже любив квіти. Вони росли у нього не тільки попід хатою, але й у саду, під парканом, коло воріт... Чорнобривці, айстри, півонії, ружі, тюльпани, рута-м'ята огортають дім пахощами з ранньої весни до пізньої осені, надаючи цьому куточку Полтави пісенно-поетичного та істинно українського образу.

Це улюблене місце відпочинку полтавців та гостей міста. Звідси видно Хрестовоздвиженський монастир, який пам'ятає полковника Мартина Пушкаря і Марусю Чурай, а з Білої альтанки відкриваються чудові краєвиди...

Адреси літературних музеїв міста Полтави

<i>№</i>	<i>Назва закладу</i>	<i>Адреса</i>
1	Літературно-меморіальний музей Володимира Короленка	м. Полтава, вул. Короленка, 11
2	Літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського	м. Полтава, Першотравневий проспект, 18
3	Літературно-меморіальний музей Панаса Мирного	м. Полтава, вул. Панаса Мирного, 56
4	Музей-садиба Івана Петровича Котляревського	м. Полтава, Соборний майдан, 3

Літературно-меморіальний музей Архипа Тесленка

Архип Тесленко народився 2 березня (18 лютого) 1882 року в селі Харківці Лохвицького повіту на Полтавщині в селянській родині. Навчався в Харківецькій церковній учительській школі, з якої був виключений за "вільнодумство". Працював писарчуком у волості, в нотаріуса, згодом поденщиком.

У 1905 року Тесленко за участь у селянських заворушеннях був заарештований, наступного року заарештований удруге і засланий спочатку на Вологодщину, а потім у Вятську губернію. 1910 року повернувся до рідного села, де хворий на сухоти й виснажений арештами й засланнями, невдовзі помер.

Музей збудований 1970 року й утримувався колгоспом імені Архипа Тесленка, потім став філією Лохвицького краєзнавчого музею, нині

підпорядкований відділу культури РДА. Заснував музей учитель історії з сусіднього села Безсал – Прокіп Гнатович Кононенко. Він сам збирав експонати по навколишніх селах, зокрема, знайшов у старожилів тумбочку Архипа. Велику допомогу надали родичі, сучасники письменника.

1976 року музей отримав звання народного, знаходиться на тому самому місці, де стояла хата Тесленка. На подвір'ї збереглася старезна груша-дичка яку, найімовірніше, посадив Юхим Тесленко. Поруч були дворища мешканців, які стали прототипами Архипових оповідань.

Біля входу ліворуч викарбовано на міді портрет письменника, а праворуч зображено символічну червоно-блакитну квітку, тлом якій служить дубовий листок – знак вічного життя.

Експозицію музею розміщено в чотирьох залах за тематико-хронологічним принципом: "Дитячі та юнацькі роки Архипа Тесленка", "Творча і громадська діяльність письменника", "Ушанування пам'яті співця знедоленого народу", "Історія села Харківці та його сьогодні". Окрема експозиція пов'язана з життям і творчістю Олекси Коломійця. Він часто бував у музеї. Після смерті донька передала сюди фотографії, рукописи. Олексій Коломієць, який із Харківця пішов у світ літератури й повернувся до них на вічний спокій (заповів поховати себе в рідному селі).

Шанувальники таланту Архипа Тесленка, а особливо його земляки, свято бережуть пам'ять "літературного самородка" (Сергій Єфремов), котрий збагатив українську літературу талановитими творами.

З невеличкого потічка починається бурхлива річка. Маленький музей, що в Харківцях на Лохвиччині дає велику духовну наснагу. Доки є такі духовні оази, доти й ми, українці, будемо на цьому світі.

Літературно-меморіальний музей Григорія Сковороди

Є на Полтавщині "сходжений Сковородою" край, який "тримав і плуга й вірну зброю" (Дмитро Шупта). Це селище Чорнухи. Всі добре знають, що Чорнухи – батьківщина видатного українського просвітителя, філософа, поета,

байкаря, перекладача Григорія Савича Сковороди. Тут у сім'ї мало земського селянина-козака 3 грудня 1722 року він народився, звідси пішов у далекі світи, щоб нести людям мудрість, дарувати їм духовне світло. Через сто з лишнім років після смерті славетного крайнина чорнухинці вирішили увічнити його пам'ять. Вони звернулися до Лохвицької повітової земської управи з проханням дозволити збір пожертвувань на будівництво пам'ятника. Однак здійснити цей благородний задум 1914 року не вдалося, бо перешкодила Перша світова війна.

У грудні 1922 року в Лохвиці й Чорнухах встановлено скульптурне погруддя філософа (автор І. Кавалерідзе).

У 1972 році на батьківщині Григорія Савича Сковороди, у Чорнухах, до 250-річчя від дня народження великого земляка було побудовано і відкрито меморіальну садибу батьків Григорія Сковороди та історико-краєзнавчий музей. Який пізніше рішенням Чорнухинської районної Ради народних депутатів від 27 липня 1995 року перейменовано і перепрофільовано в літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди.

На основі архівних документів, біографічних і етнографічних джерел архітекторами В. Тертичним та Ю. Черновим відтворено типову оселю українського мало земського козака XVIII століття. Сьогодні до музейного комплексу входять будинок, де розміщена літературна частина музею та меморіальна садиба батьків Григорія Сковороди. На території музею розташоване погруддя Г. С. Сковороди (скульптор М. Г. Коган).

Перший зал літературної частини музейної експозиції – це коротка, але давня й багата історія селища Чорнухи у документах, картах, предметах побуту. Інші чотири зали розповідають про творчий та життєвий шлях філософа Григорія Сковороди.

Про період дитинства Григорія Сковороди вдало доповнює меморіальна садиба його батьків, яка є окрасою музею, і складається з української хати,

клуні, комори та криниці-журавля, де відвідувач потрапляє в нехитрий світ речей селянського побуту і вжитку XVIII ст.

Враження від перебування на батьківщині Григорія Сковороди доповнює відвідування галереї мистецтв, яка є частиною музейного комплексу. Тут гості Сковородинівського краю мають можливість познайомитися з творчістю нащадків великого філософа.

Літературно-меморіальний музей Давида Гурамішвілі

Допитливий приїжджий, перебуваючи в центрі Миргорода, обов'язково зацікавиться будівлею на вулиці Незалежності, фасад якої оформлений у східному стилі. Табличка при вході повідомить: ця ошатна споруда – Миргородський літературно-меморіальний музей Давида Гурамішвілі. Тут тривалий час проживав і похований талановитий грузинський поет, який "милосвучну пісню України з грузинською душею поєднав". Цей музей ще називають частиною Грузії в Україні.

Поет прожив у Миргороді більше 30 років і був похований у Вознесенській церкві. У 1967 році місцевий відділ культури розпочав проект створення музею пам'яті відомого грузинського письменника.

Роботи з організації цього закладу почали красзнавець І. Гурин та директор музею Івана Котляревського у Полтаві А. Залашо. Його відкриття стало можливим також завдяки праці письменників П. Панча, П. Тичини і А. Барамідзе. Активним учасником створення цього закладу був також Микола Бажан. Протягом цього часу були здійснені відрядження організаторів до місць, де бував Д. Гурамішвілі. Ця праця тривала понад 2 роки.

Музей Давида Гурамішвілі та пам'ятник поетові, авторами якого стали київські скульптори А. Німенко, М. Обезюк та архітектор В. Жигулін, було урочисто відкрито під час Декади грузинської літератури в Україні (10–20 травня 1969 р.). І нині в музеї зберігається кіноплівка з унікальними кадрами,

що відтворюють події того святкового дня. Миргородський літературно-меморіальний музей Давида Гурамішвілі гостинно відчинив двері для перших відвідувачів.

В експозиції та фондах музею зосереджені матеріали про життя і творчість Давида Гурамішвілі – видатного грузинського поета XVIII ст., класика грузинської літератури, автора безсмертної книги поезій "Давитіані", який прожив у Миргороді останні 32 роки свого життя і знайшов вічний спочинок на миргородській землі. Серед експонатів – видання творів поета і книги про нього, предмети грузинського та українського побуту минулих століть, зразки зброї XVIII ст., твори образотворчого та декоративно-вжиткового мистецтва грузинських та українських авторів, вироби миргородських майстрів, грузинські сувеніри та ін.

Музей постійно підтримує зв'язки з представниками грузинської діаспори з різних міст України. Сьогодні літературно-меморіальний музей Давида Гурамішвілі – справжній осередок культурно-мистецького життя курортного Миргорода. Музей завжди відкритий для творчих людей, допитливих відвідувачів та цікавих креативних ідей.

Літературно-меморіальний музей Максима Горького

Село Мануйлівка, що в Козельщинському районі, відразу зачаровує красою річки Псел, лісів, гаїв, навіть, чагарників, які немовби охороняють чистоту річкових вод та її мешканців.

Ще в 1938 році тут відкрили музейну кімнату М. Горького, де детально розповідали, що Максим Горький приїздив у Мануйлівку аж двічі – в 1897 (10 травня по 23 жовтня) і 1900 роках. Навіть син Максим у подружжя Пешкових (справжнє прізвище письменника) тут народився. Вперше запросила до Мануйлівки "друга всіх пролетаріатів світу" небідна місцева поміщиця

О. А. Орловська, яка познайомилася з Максимом Горьким в Алупці, де той лікував легені.

Тут Горький не тільки відпочивав і лікувався, але й працював. У цій садибі були написані такі твори, як "Кримські ескізи", "Колишні люди", "Подружжя Орлови", "Ярмарок у Голтві", "Мальва", "В степу". У цьому прекрасному місці він почав писати роман "Фома Гордєєв". Горький разом з місцевими вчителями та земським лікарем А. Орловським вирішив організувати народний театр і хор. А ще в сільському театрі ставили п'єси українських драматургів.

Із 1939 року музей російського письменника в Мануйлівці став державним. У роки Великої Вітчизняної війни приміщення музею і вся експозиція були знищені фашистами. Після визволення Полтавщини почалася робота з відновлення музею у двох невеликих кімнатах при сільській бібліотеці.

18 червня 1961 року, у день 25-річчя від дня смерті письменника, оновлений літературно-меморіальний музей О. М. Горького був відкритий.

Експозиція музею розміщена у п'яти залах і розповідає про життєвий і творчий шлях Максима Горького, вплив його творчості на розвиток світової літератури, увічнення пам'яті письменника. Матеріали другого залу повністю присвячені його перебуванню у Мануйлівці. Фонди музею налічують близько 3000 експонатів: особисті речі письменника, першодруки, видання його творів і праць про нього, фотографії та фотокопії документів, роботи скульпторів М. Красотіна, І. Гончара, М. Томського, Н. Крандієвської, С. Меркурова, художників Г. Меліхова, Л. Хорошкевича, Ф. Самусєва, Л. Зільберштейна та ін.

Літературно-меморіальний музей Миколи Гоголя

Бажаєте перенестися у гоголівську епоху, доторкнутися душею і серцем до нашого геніального земляка? Тоді відвідайте літературно-меморіальний музей М. Гоголя.

Кажуть, щоб зрозуміти майстра слова, треба побувати на його батьківщині, припасти до тих, живих джерел, які давали йому духовну снагу, плекали його письменницький хист, пройтися тими стежками, якими ступав

він, посмакувати тим цілючим повітрям, яким дихав він. Для Миколи Гоголя малою батьківщиною є не лише Гоголеве, де він провів дитячі роки, а й Сорочинці. Завдяки йому мальовниче село на березі Псла відоме кожному з нас з шкільних літ. Варто лише

згадати славнозвісний Сорочинський ярмарок, який Микола Васильович так майстерно описав у "Вечорах на хуторі поблизу Диканьки". І понині панує тут аура великого гоголівського духу, щоб вабить до себе гостей з усіх куточків України, з країн близького та далекого зарубіжжя, які їдуть за тисячі кілометрів, щоби вклонитися сорочинській землі, що дала світові Генія Слова. Обов'язково побувайте у Великосорочинському літературно-меморіальному музеї М. В. Гоголя – унікальному й оригінальному, по-своєму красивому влітку і восени, у зимку і навесні.

Музей у Великих Сорочинцях було відкрито 1929 року в будинку, що належав лікарю Михайлу Яковичу Трохимовському, де письменник народився.

При вході в музей меморіальна дошка: "На цьому місці стояв будинок, в якому 20 березня 1809 року народився великий російський письменник М. В. Гоголь".

Музей створювався місцевими активістами за ідеєю артиста А. Бучми, який перебував тут на зйомках фільму "Сорочинський ярмарок". Це був перший державний музей Гоголя в Україні.

У роки Великої Вітчизняної війни, 1943 року фашисти пограбували музей і спалили його. Після війни на місці меморіального будинку було зведено нове приміщення, і 1951 року музей відкрив двері для своїх відвідувачів. Було зібрано велику кількість експонатів, що розмістилися у п'яти тематичних залах.

Оновлена 1999 року експозиція музею доступно і цікаво висвітлює різні періоди життя і творчості Гоголя. Гармонійно доповнюють особисті речі письменника, меблі XVIII–XIX ст., першодруки творів М. Гоголя, оригінальний портрет письменника роботи І. Рєпіна, портрети його батьків роботи

В. Суханова, копії документів, рукописів та фотографій, замальовки самого Гоголя, портрети відомих людей з його оточення, безліч ілюстрацій та скульптур різних авторів до його творів.

В атмосферу тієї епохи, коли жив і творив письменник, занурюють відвідувачів і затишок музейних залів, оформлених у стилі XIX ст., і тогочасний інтер'єр, і сама будівля, схожа на будиночок старосвітських поміщиків, щедро прикрашений віночком чорнобривців.

Працівники музею Гоголя завжди гостинно зустрічають відвідувачів. Для них розроблені цікаві тематичні екскурсії, інформації, організовані пізнавальні виставки.

У музеї також ведеться активна пошукова та збиральницька робота, завдяки якій фонди музею щорічно поповнюються. Наразі вони складають понад 8 000 експонатів.

Музей – це справжня скарбниця національної духовності, яка акумулює позитивну енергію і приваблює до себе. Хто хоч раз побував у ньому, мріє повернутися сюди, аби вклонитися землі, що подарувала світу генія слова.

За десятки років музей відвідали тисячі туристів з різних куточків України, близького та далекого зарубіжжя. Серед них були державні діячі, науковці, письменники, художники. Варто лише згадати прізвища Б. Олійника, М. Рильського, О. Ковіньки, О. Гончара та багатьох інших.

Літературно-меморіальний музей-садиба імені Василя Симоненка

Життєвий шлях Василя Симоненка короткий і трагічний. Розпочався він у мальовничому селі Біївці, що на Лубенщині Полтавської області. Саме тут 8 січня 1935 року побачив світ талановитий поет-шестидесятник Василь Андрійович Симоненко. З того часу козацьке село відоме світовій громаді як колиска автора безсмертних "Лебедів материнства".

Досі стоїть над Удаєм-рікою вкрита очеретом старенька селянська хата. З перших років життя вона стала для поета дороговказом.

*Ти приймала і щастя і лихо,
Поважала мій труд і піт,
Із-під сірої теплої стріхи
Ти дивилася жадібно в світ...*

У 1965 році в Біївцях на громадських засадах відкрився сільський музей В. Симоненка. Меморіальна табличка, білі стіни під очеретовою стріхою, мазана глиною долівка, ряднина, барвисті, вишиті нитками надії і жалю рушники – все це навіки вкарбовується в пам'ять. Дбайливі руки односельців зберегли піч, дерев'яний піл, столик, старе крісельце...

Музей Симоненка складається з експозиційної площі в 42 кв. м, де спочатку було всього 57 експонатів. Музеєм завідувала місцева шкільна вчителька. В музеї була проведена реконструкція, приурочена до 70-річчя від дня народження поета.

За хатою – двір, що переходить у грядку, далі – надудайські луки, а ще далі – ліс... неповторна українська природа, що дарувала натхнення. Десь там, вдалині, загубилася в зеленій повені річка Удай, над крутою горою Лисак пливуть непомітно віки.

Традиційно 8 січня біля старої оселі серед снігів збираються відомі письменники, митці і просто шанувальники творчості Василя Симоненка, щоб пошанувати світле ім'я поета.

У книзі відгуків музею є такий запис: *"У цій старинній хаті аура, яку ніколи і ніде не відчуєш, це зв'язок з минулим, це зв'язок з історією, і це пуповина, що прив'язала нас, незалежно від нашого бажання, до рідної землі, до рідного краю. Низький уклін тобі, наш великий поет..."*

Літературно-меморіальний музей родини Драгоманових

Місто Гадяч має багату духовну і архітектурну спадщину. Пишається він і своїми вихідцями – саме тут народилися відомий український громадський діяч Михайло Драгоманов та його сестра Олена Пчілка, мати поетеси Лесі Українки.

29 вересня 1995 року в місті було відкрито Гадяцький літературний музей сім'ї Драгоманових. Музей родини Драгоманових-Косачів не тільки знайомить із самим Гадячем кінця XIX – початку XX ст., але і дозволяє доторкнутися до особистого життя талановитих

людей.

Його експозиція налічує 160 експонатів. Серед них можна побачити фрагмент вишитої руками Лариси Косач чоловічої сорочки і привезену нею з Єгипту статуетку "Єгиптянка", дубовий меблевий гарнітур з дому Драгоманових, книги з особистої бібліотеки Драгоманова та багато іншого.

У літературно-меморіальному музеї часто проводяться тематичні лекції та вечори, тут можна познайомитися з багатьма цікавими людьми. Наприклад, онукою Михайла Петровича Драгоманова – Наталією Драгоманової-Бартана, яка часто приїжджає в Гадяч з Угорщини.

Своєю діяльністю музей покликаний на подальше вивчення і збереження духовної спадщини родини Драгоманових.

Літературно-меморіальний музей-садиба Олеся Гончара

У селі Сухе Кобеляцького району на Полтавщині облаштовано у невеличкій селянській хаті музей-садибу Олеся Гончара.

Побудували її 1892 року Гаврило і Єфросинія Гончарі. Питання створення музею Олеся Гончара постало тоді, коли Гончарівська хата осиротіла – померла остання мешканка, дядина письменника Оксана Данилівна.

Земляки написали листа письменникові зі своїм міркуванням стосовно створення музею. Олесь Терентійович відповів: *"Лише безсовісна людина може собі за життя будувати пам'ятники, музеї"*.

По смерті... А вона прийшла до 77-річного письменника 14 липня 1995 року після четвертого інфаркту. Відразу по тому, коли Україна оплакала втрату одного з найкращих своїх синів, друзі по перу, дружина Валентина Данилівна стали опікуватися відбудовою садиби у селі Суха: хати, яка зігрівала його душу не лише у роки сирітського дитинства, а й упродовж усього життя.

Сухівчани взяли активну участь у відкритті музею в його обладнанні: дарували ковдри, домоткані доріжки, рушники, праски, глечики та інші предмети домашнього вжитку 20-30-х років минулого століття.

28 серпня 2000 року відбулося урочисте відкриття літературно-меморіального музею-садиби за участю вдови письменника Валентини Гончар, Героя України Петра Тронька, на той час чинного Президента України Леоніда Кучми, поетів Дмитра Павличка та Івана Драча.

Прикметними експонатами є: металеве коване ліжко, прядка, латунний самовар прабабусі Олесья – Вусті Гончар. На жердці біля печі – бабусині вишита сорочка та кирсетка, літні і зимові хустки, галіфе дядька Якова. Експозицію меморіальної частини доповнюють світлини з сімейних архівів Гончарів. У літературній частині на передній стіні висить натюрморт "Квіти" – подарунок Олесья Терентійовича товаришеві по технікуму Якову Оксюті. Сімейна етажерка з лози вмістила на поличках книги з дарчими надписами, передані Валентиною Данилівною Гончар, дружиною письменника, колегами по перу, літературознавцями.

У вітринах, згідно з хронологією, розміщено матеріали про Гончара – кореспондента районної газети "Розгорнутим фронтом", Гончара-студента, Гончара-фронтовика, Гончара-майстра художнього слова. Тут же бачимо й сімейні світлини.

У вітринах – друге видання "Прапорonosців, фотокопії обкладинок перших видань роману українською, російською, білоруською і чеською мовами,

милують око книги "Катарсис" і "Поетичний пунктир походу", матеріали присвячені романам "Людина і зброя", "Циклон", стенд з ілюстраціями до романів про невимовно страшну правду війни.

Окремим острівком експозиції є стіл, який імітує робочий куточок письменника у його київській квартирі. На ньому – друкарська машинка, за якою працював письменник, дзвіночок, яким користувався Олесь Терентійович, коли потрібна була допомога дружини, чорнильниця та ручка з пером, маленький глобус. А ще – настільна книга О. Гончара "Українські народні пісні" і його шкіряна тека, в яку письменник вкладав свої нові напрацювання.

Під час екскурсії відвідувачі мають змогу почути голос Олесь Гончара. Один із записів передав заслужений артист України, директор Національного радіо Василь Обручов, інші записи – переписані з фонотеки Гончарів.

З 2006 року в день Святої Трійці проводиться традиційний захід "Зелене свято Гончарового дитинства", який щорічно відвідують шановані гості з різних міст України: письменники, журналісти, громадські та політичні діячі, поціновувачі творчості класика української літератури.

Національний музей-заповідник М. В. Гоголя

Садиба національного музею у селі Гоголево була подарована бабусі Миколи Гоголя – Тетяні Лизогуб. Вона – правнучка гетьмана війська Запорізького Івана Скоропадського, у супротив батькам вийшла заміж за звичайного сина священика Афанасія Гоголя-Яновського. Після батьки змилюсердилися та подарували їй садибу на хуторі, тоді ще, Купчинського, на додачу ще 260 кріпаків. Пізніше хутір перейшов до батька письменника Василя, який назвав його на свою честь – Василівкою. Тут майбутній письменник Микола Васильович провів свої дитячі та юнацькі роки.

"Василівка знайома мені з дитячих років, з того віку, коли всі дерева здавалися велетнями, а двір у батьківському домі - величезним світом, який неможливо обійти за один день, а парк за будинком - дрімучим лісом, ставки – морями". (М. В. Гоголь)

"...Моє серце назавжди залишається прикутим до священних місць батьківщини..." (М. В. Гоголь)

Над відбудовою садиби працював полтавський архітектор Лев Вайнгорт. Він детально вивчав життя письменника: їздив у Петербург, зустрічався з науковцями та істориками, які досліджували біографію Гоголя.

Завданням Вайнгорта було адміністрування відбудови музею. Про початок робіт архітектор мріяв дуже довго, ще коли працював доцентом на архітектурному факультеті у будівельному інституті (зараз Полтавський Національний технічний університет імені Юрія Кондратюка). Тоді Лев Вайнгорт почав давати курсові завдання студентам по відбудові музею-садиби Миколи Гоголя.

Поступово збиралися й історичні відомості: фотографії, плани, креслення самого Миколи Гоголя, спогади сучасників, адже будівля садиби згоріла під час Другої світової війни.

17 липня 1979 року вийшла Постанова ЦК Компартії України та Ради Міністрів УРСР: "Про створення музею-заповідника Миколи Гоголя у селі Гоголевому Полтавської області". Тоді й почалася відбудова, яка тривала близько двох років. Також до роботи долучився головний архітектор області Юрій Петрук.

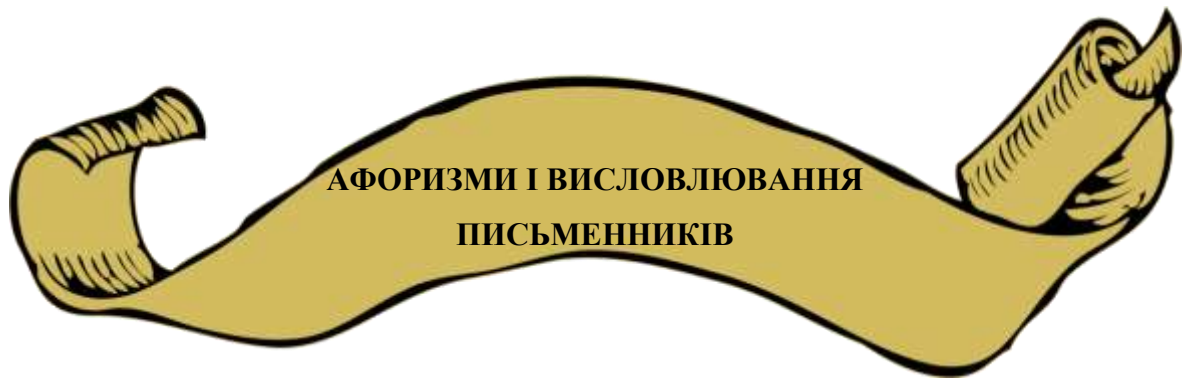
Музей-заповідник Миколи Гоголя відкрили на 175-річницю до Дня народження письменника. Зараз музей-заповідник поєднує батьківський будинок, будинок культури, флігель, подвір'я, ставки, парк-сад із малими архітектурними формами. Тут представлені особисті речі письменника та його родини, старовинні літографії і перші видання творів Миколи Гоголя.

Гоголівський меморіал – це потужний науково-культурний центр і важливий осередок збереження духовного національного надбання. За роки

своєї діяльності він упевнено заявляє про себе на міжнародній арені. За оцінкою діяльності заповідник входить у десятку кращих провідних музеїв України.

Адреси літературних музеїв Полтавської області

<i>№</i>	<i>Назва закладу</i>	<i>Адреса</i>
1	Літературно-меморіальний музей Архипа Тесленка	Полтавська область, Лохвицький район, с. Харківці
2	Літературно-меморіальний музей Григорія Сковороди	Полтавська область, с-ще Чорнухи, вул. Центральна, 45
3	Літературно-меморіальний музей Давида Гурамішвілі	Полтавська область, м. Миргород, вул. Незалежності, 5
4	Літературно-меморіальний музей Максима Горького	Полтавська область, Козельщинський район, с. Мануйлівка
5	Літературно-меморіальний музей Миколи Гоголя	Полтавська обл., Миргородський район, с. Великі Сорочинці, вул. Гоголя, 34
6	Літературно-меморіальний музей родини Драгоманових	Полтавська обл., м. Гадяч, пл. Революції, 11.
7	Літературно-меморіальний музей-садиба Василя Симоненка	Полтавська обл., Лубенський район, с. Біївці, вул. В. Симоненка, 119
8	Літературно-меморіальний музей-садиба Олесея Гончара	Полтавська область, Кобеляцький район, с. Сухе,
9	Національний музей-заповідник М. В. Гоголя	Полтавська область,, Шишацький район, с. Гоголево

О. Гончар

"А що може бути прекраснішим за усміх дитини?.. Нічого рівного в світі".

"Не будь солодким, бо розлижуть, не будь гірким, бо розплюють".

"Недаром кажуть, що в кожній жінці три краплі гадючої крові є..."

"Так і треба жити – з зубами навискал. Ставитись до всього на світі з гуморком – у цьому самозахист і мудрість людини нашого часу".

"Той, хто зневажливо ставиться до рідної мови, не може й сам викликати поваги до себе".

М. Гоголь

"Молодость счастлива тем, что у нее есть будущее".

"Теперь всякая чуть вылезшая козявка уже думает, что он аристократ".

"Человеку, который вышел из дому в светлой праздничной одежде, стоит только быть обрызгнута одним пятном грязи из-под колеса, и уже весь народ обступил его и указывает на него пальцем и толкует об его неряшестве, тогда как тот же народ не замечает множества пятен на других проходящих, одетых в будничные одежды. Ибо на будничных одеждах не замечаются пятна".

М. Горький

"Кто ничего не делает, с тем ничего не станется".

"Мне кажется, что спорить любят только люди неудачные, несчастливые".

"Стремление вперед – вот цель жизни".

"Человек – все может... Лишь бы захотел..."

В. Короленко

"Люди не ангелы, сотканы из одного света, но и не скоты, которых следует гнать в стойло".

"Слово – великое оружие жизни".

"Человек создан для счастья, как птица для полета... только счастье не всегда создано для него".

І. Котляревський

"Ат, живемо і маємося, як горох при дорозі: хто не схоче той не вскубе".

"Мужича правда єсть колюча, а панська на всі боки гнуча".

"Хто живе чесно й годується трудами своїми, тому й кусок черствого хліба смачніший од м'якої булки, неправдою нажитої".

П. Мирний

"Життя, що довга нива – поки перейдеш, і поколешся, і поріжежся на гострій стерні".

"З щастя та з горя скувалася доля".

"Найбільше і найдорожче добро в кожного народу – це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, досвід, почування".

В. Симоненко

"Найпрекрасніша мати щаслива, найсолодші кохані вуста, найчистіша душа незрадлива, найскладніша людина проста".

"Можна вибрати друга і по духу брата, та не можна рідну матір вибирати".

"...тільки тим історія належить, хто сьогодні бориться й живе".

Г. Сковорода

"Коли не зможу нічим любій вітчизні прислужитись, в усякому разі з усієї сили намагатимусь ніколи ні в чому не шкодити".

"Пізнай свій край... себе, свій рід, свій народ, свою землю – і ти побачиш шлях у життя. Шлях, на якому найповніше розкриються твої здібності. Ти даси йому продовження, вторувавши стежину, із тієї стежини вже рушили у життя твої нащадки. І також будеш ти".

Бойко М. Літературний музей Івана Котляревського – скарб сучасності / М. Бойко // Полтавський вісник. – 2016. – 12 трав. – С. 23.

Буркут К. Про один літературний музей Полтавщини, або поїздка у Верхню Мануйлівку : [музей Горького] / К. Буркут // День. – 2018. – 14-15 верес. – С. 13.

Вісич Н. Там, де жив корифей української прози [творчість П. Мирного це – ціла епоха в історії нашої літератури] / Н. Вісич // Полтавський вісник. – 2014. – 16 трав. – С. 6.

Волкова Г. "Музею на садибі Гоголя потрібні... коти – ловити мишей. Але жоден із них довше ніж на два-три тижні тут не затримуються, мабуть, відчують дискомфорт" : у колишньому маєтку батьків письменника, якому 1 квітня виповнюється 207 років від дня народження, досі кояться незрозумілі речі / Г. Волкова // Вечірня Полтава. – 2016. – 30 берез. – С. 5.

Волошина І. Гоголя М. заповідник-музей : [відкритий у квітні 1984 р. у с. Гоголеве Шишац. р-ну Полтав. обл.] / І. Волошина // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2006. – С. 16-17.

Гринь Т. Музей любомудра на його батьківщині [Чорнухинський літературно-меморіальний музей Г. Сковороди] / Т. Гринь // Дивослово. – 2010. – № 9. – С. 62-63.

Доленко О. Народний музей видатного письменника занепадає [приміщення музею письменника Архипа Тесланка в Харківцях знаходиться в аварійному стані] / О. Доленко // Події та коментарі. – 2016. – 11 листоп. – С. 6, 7.

Домик Котляревського : [де народився і помер письменник] // Бучневич В. Записки о Полтаве и ее памятниках. – Харьков, 2010. – С. 228-230.

Жовнір Н. 165 – Володимиру Короленку, 90 – музею в його садибі : [історію музейного закладу представили в особистостях] / Н. Жовнір // Вечірня

Полтава. – 2018. – 1 серп. – С. 5.

Козак С. Шляхами Гоголя. Василівка / С. Козак // Літературна Україна. – 2009. – 2 квіт. – С. 1, 6.

Кравченко О. Музею Короленка – 75 років / О. Кравченко // Край. – 2015. – № 136. – С. 8-9.

Літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди : путівник / Т. В. Гринь. – Чорнухи : [б. и.], 20008. – 20 с.

Левицька В. Драгоманових родини Гадяцький державний літературний музей / В. Левицька // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2008. – Т. 8. – С. 372.

Меморіальна хата Івана Котляревського в Полтаві // Народна творчість та етнографія. – 2000. – № 5-6. – С. 117-120.

Миколенко С. У садибі-музеї Панаса Мирного все дихає старовиною і... привидами / С. Миколенко // Панорама Полтавщини. – 2019. – 16 трав. – С. 15.

Музей у Мануйлівці як свідок історії // Зоря Полтавщини. – 2019. – 22 січ. – С. 5.

Неживий О. Літературний музей у Мануйлівці: сьогодні і завтра [літературно-меморіальний музей Максима Горького] / О. Неживий // Зоря Полтавщини. – 2018. – 6 листоп. – С. 9.

Неїжмак В. Музей єднає два народи: [50-річчя музею Д. Гурамішвілі у Миргороді] / В. Неїжмак // Голос України. – 2019. – 24 трав. – С. 9.

Пащенко В. Поважні вартіві : [про музей Панаса Мирного] / В. Пащенко // Зоря Полтавщини. – 2016. – 20 верес. – С. 4.

Пащенко В. Храм духовності й любові на Кобищанах. До історії садиби-музею Панаса Мирного / Пащенко В. // Рідний край. – 2011. – № 1. – С. 146-153.

Путря Є. Як створювався музей-заповідник М. В. Гоголя на Полтавщині / Є. Путря // Край. – 2009. – № 59. – С. 11-12 ; № 60. – С. 11-12 ; №61. – С. 10-11.

Ротач А. Гіркі і світлі тридцять літ і три роки. Про заснування

Полтавського літературно-меморіального музею І. П. Котляревського та його перших працівників (до 60-річчя музею) / А. Ротач // Рідний край. – 2012. – № 1. – С. 164-182.

Савонічева С. Осяяна натхненням Полтавщина [музей-садиба І. П. Котляревського] / С. Савонічева // Українська література в загальноосвітній школі. – 2014. – № 7-8. – С. 63-64.

Скриль В. Жива пам'ять народна : [про Полтавський літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського] / В. Скриль // Слов'янський збірник. Вип. 7. – Полтава, 2008. – С. 245-249.

Спарбер М. Останні місяці життя В. Г. Короленка. До 80-річчя відкриття Полтавського літературно-меморіального музею великого письменника / М. Спарбер // Полтавський вісник. – 2008. – 25 лип. – С. 4, 11.

Стадниченко В. Наш отчий дім : яким бути музею Григорія Сковороди на його батьківщині – в селищі Чорнухи на Полтавщині / В. Стадниченко // Урядовий кур'єр. – 2010. – 5 берез. – С. 6-7.

Степаненко М. "Вклоняємось землі Архипа Тесленка" (Із життя Харківецького літературно-меморіального музею Архипа Тесленка) : 125-річчю від дня народження присвячується / М. Степаненко // Рідний край. – 2007. – № 1. – С. 150-162.

Степаненко М. "Дім, у якому жив і творив батько української літератури" (Із життя Полтавського музею Івана Котляревського) / М. Степаненко // Рідний край. – 2005. – № 1. – С. 150-164.

Степаненко М. "Оселя, де здавна живуть любов і пам'ять" (Із життя Полтавського літературно-меморіального музею Володимира Короленка) / М. Степаненко // Рідний край. – 2006. – № 2. – С. 132-148.

Степаненко М. "Тут все Панасом повногрудо дише і таємниці часу розкрива": (Із життя Полтавського літературно-меморіального музею Панаса Мирного) : [поданий фотоматеріал] / М. Степаненко // Рідний край. – 2005. – № 2. – С. 158-171.

Степаненко М. "Уклін тій хаті, де виростав Олесь, великий син України"

(Із життя Державного літературно-меморіального музею-садиби Олесь Гончара в с. Сухій) / М. Степаненко // Рідний край. – 2008. – № 1. – С. 168-185

Степаненко М. Великосорочинський літературно-меморіальний музей М. В. Гоголя / М. Степаненко // Степаненко М. Літературні музеї Полтавщини. – Полтава, 2006. – С. 161-196.

Степаненко М. Енциклопедія "Полтавіка" про крайові музеї : [літературні, літературно-мистецькі музеї краю, які функціонують при школах, БК, вузах, тощо] / М. Степаненко // Рідний край. – 2012. – № 2. – С. 224-239.

Степаненко М. Літературно-меморіальний музей А. Тесленка в с. Харківці / М. Степаненко // Степаненко М. Літературні музеї Полтавщини. – Полтава, 2006. – С. 221-250.

Степаненко М. Літературно-меморіальний музей В. Симоненка / М. Степаненко // Степаненко М. Літературні музеї Полтавщини. – Полтава, 2006. – С. 295-338.

Степаненко М. Миргородський літературно-меморіальний музей Д. Гурамішвілі / М. Степаненко // Степаненко М. Літературні музеї Полтавщини. – Полтава, 2006. – С. 253-292.

Степаненко М. Чорнухинський літературно-меморіальний музей Г. Сковороди / М. Степаненко // Степаненко М. Літературні музеї Полтавщини. – Полтава, 2006. – С. 197-220.

"Стоїть садиба – пам'ятник Панасу, перлина його духу і надій" : (Із життя Полтавського літературного-меморіального музею Панаса Мирного) // Степаненко М. Рідне українське слово. – Полтава, 2005. – С. 247-268.

Стороха Є. Котляревський продовжує жити! [про музей-садибу письменника] / Є. Стороха // Полтавський вісник. – 2008. – 7 листоп. – С. 5.

Стороха Є. Меморіальна садиба І. П. Котляревського / Є. Стороха // Полтавські ландшафти Івана Котляревського. – Полтава, 2009. – С. 11-22.

Музеї – духовні острови Полтавщини

Інформаційно-бібліографічний посібник

Вип. 1 "Літературні музеї Полтавщини"

Упорядник: Тетяна Миколаївна Базир

Комп'ютерний набір	Т. М. Базир
Редактор	С. В. Сичова
Відповідальна за випуск	С. В. Сичова

Підписано до друку 26.07.2019. 32 стор. Тираж 3 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара
36039, м. Полтава. вул. Гончара, 25а
<http://libgonchar.org>
E-mail: pobugonchara@ukr.net